

BAB I BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Panalungtikan

Dina kalumangsungan hirupna, manusa teu bisa leupas tina basa minangka alat komunikasina. Minangka alat komunikasi, basa dipaké pikeun ngedalkeun pikiran, rasa, jeung kahayang. Nurutkeun Sudaryat (2014b, kc. 32), kedaling rasa, pikiran jeung kahayang ti panyatur ka pamiarsa téh disebutna pesen. Pesen anu ditepikeun ku panyatur kudu bisa dipikaharti sarta katarima ku pamiarsa nepi ka panyatur jeung pamiarsa miboga paham nu sarua sangkan teu ngabalukarkeun ayana salah komunikasi.

Prosés komunikasi bisa disebut lancar upama panyatur bisa nepikeun pesen ka pamiarsa sacara lengkep jeung pamiarsa bisa narima amanat kalawan keuna. Médiom dina prosés komunikasi bisa mangrupa vérbal jeung non-vérbal. Anu disebut médiom vérbal ngawengku tulisan jeung lisan, sedengkeun anu disebut médiom non-verbal ngawengku isyarat jeung kinesik (Sudaryat , 2014b, kc. 33). Nalika komunikasi, éta dua médiom téh bisa dipaké boh séwang-séwangan boh babarengan. Prosés komunikasi anu ngagunakeun médiom vérbal disebut prosés komunikasi basa. Sangkan prosés komunikasi bisa lumangsung sacara lancar tanpa aya pasalia paham, panyatur jeung pamiarsa kudu ngawasa basa luyu jeung kaédah kabasaan.

Makéna basa nu luyu jeung kaédah kabasaan bisa némbongkeun sipat atawa pribadi hiji jalma. Ku kituna, dina makéna basa téh geus sakuduna ngagunakeun kasopanan basa. Kasopanan basa (*language etiquette*) patali jeung makéna basa nu santun, nyaéta sistem makéna ragam basa sunda (lemes, sedeng, jeung kasar). Kasopanan basa mangrupa dasar panyatur pikeun ngahontal komunikasi nu hadé nepi ka maksud tina omonganana bisa katepikeun kalawan hadé. Tatakrama basa atawa undak usuk basa Sunda teh perlu diperhatikeun dina komunikasi.

Undak usuk basa kaasup kana salah sahiji komponén omongan (étnografi basa) (Hyems, dina Sudaryat, 2014b, kc. 26). Undak usuk basa nyaéta aturan sopan santun makéna basa dina komunikasi. Éta hal téh dipaké pikeun silih hormat sarta silih ajénan. Undak usuk basa lain ukur tata cara komunikasi jeung jalma séjén, tapi

dijerona aya hal nu penting nyaéta tatakrama. Omongan anu dikedalkeun ku panyatur bakal némbongkeun ayana tingkat kasopanan basa. Makéna undak usuk basa nu hadé némbongkeun yén hiji jalma boga sikep atawa sopan santun nu hadé. Upama nyarita teu maké undak usuk basa bisa disebut teu sopan atawa teu nyaho kasopanan (Sudaryat 2020b, 132).

Sacara gurat badag, undak usuk basa kabagi jadi tilu, nyaéta basa hormat, basa loma, jeung basa kasar. Makéna undak usuk basa gumantung kana pamaké basa, kalungguhan pamaké basa, sarta gambaran rasa panyatur nalika komunikasi (Sudaryat, 2020b, kc. 132). Ari ciri kasopanan pragmatis téh nyoko kana makéna basa lemes atawa hormat. Adiwidjaja (dina Sudaryat, 2020b, kc. 134) nyebutkeun yén dina maké basa lemes téh dideudeul ku lisan atawa kecap, lentong, réngkak jeung peta, sarta pasemon.

Ditilik tina jihat pragmatis, kasopanan basa patali jeung rétorika interpersonal. Minangka rétorika interpersonal, pragmatik mikabutuh prinsip kasopanan (*politeness principles*) (Grice dina Sudaryat, 2020b kc. 143). Sangkan prosés komunikasi bisa lumangsung kalawan lancar tur harmonis, kudu aya rempug jukung antara panyatur jeung pamiarsa. Dina pragmatis aya tiori sangkan kaharmonisan dina prosés komunikasi bisa kahontal, nyaéta tiori prinsip kasopanan.

Ieu prinsip kasopanan téh patali jeung undak usuk basa. Prinsip kasopanan dina prosés komunikasi penting pisan pikeun nyingkahan pasalia paham kana ma'na anu bakal ditepikeun. Prinsip kasopanan nyaéta kaédah dina ngagunakeun basa dina proses komunikasi antara hiji jalma jeung jalma lianna nu dibarung ku kasopanan (Sudaryat, 2020b, kc. 144).

Prinsip kasopanan bisa lumangsung boh sacara lisan boh sacara tinulis. Salah sahiji conto larapna prinsip kasopanan dina wangun tinulis aya dina karya sastra. Karya sasra mangrupa imajinasi dumasar hal nu nyata. Salah sahiji conto karya sastra nu ngandung prinsip kasopanan nyaéta carpon. Prinsip kasopanan dina karya sastra saperti carpon bisa kapaluruh tina basa nu digunakeun dina wangun paguneman. Makéna basa nu luyu jeung aturan jadi hal nu penting pikeun kasopanan dina basa. Ayana prinsip kasopanan dina karya sastra némbongkeun yén karya sastra bisa méré pangaruh nu positif ka nu maca ngaliwatan prinsip

kasopanan basa. Paguneman nu aya dina karya sastra biasana boga ajén nu bisa ditarima ku anu macana jeung boga mangpaat naha éta basa téh bisa dilarapkeun kana kahirupan sapopoé atawa henteu.

Aya genep maksim dina prinsip kasopanan, nyaéta maksim kawijaksanaan, maksim handap asor, maksim pangcocog, maksim katumarima, maksim kasimpati, jeung maksim balabah (Sudaryat, 2020b, kc. 144). Tujuan anu baris dihontal ku panyatur ngaliwatan éta genep maksim téh diantarana sangkan pamiarsa teu kasinggung ku omongan ti panyatur; bisa ngahargaan pamiarsa; omongan nu ditepikeun ku panyatur leuwih cocog jeung pamiarsa; sarta ngalobaan simpati ka pamiarsa.

Ieu panalungtikan medar ngeunaan tahap kasopanan sarta prinsip katut maksim kasopanan. Sumber data dina ieu panalungtikan nyaéta paguneman anu aya dina kumpulan carita pondok *Nu Harayang Dihargaan* karya Darpan. Alesan dipilihna ieu kumpulan carpon téh sabab loba paguneman nu ngandung undak usuk basa nu bisa dianalisis tahap kasopanan jeung prinsip kasopananana, boh nu ngukuhan boh nu ngarempak.

Aya sababaraha panalungtikan saméméhna anu méh sarua kana ieu panalungtikan. Di antarana nyaéta “Prinsip Kasopanan dina Carita Nyambung *Dirawu Kélong* Karya Ahmad Bakri pikeun Bahan Pangajaran Paguneman di Kelas VII SMP” (Darunnajah, 2015), dina ieu panalungtikan, panalungtik ngaguar prinsip kasopanan dina paguneman dina Carita Nyambung *Dirawu Kélong* anu hasil pedaranna tuluy dipatalikeun kana pangajaran di sakola, lian ti éta ieu panalungtikan ogé medar ngeunaan adegan basa nu aya dina Carita Nyambung *Dirawu Kélong*. Panalungtikan séjén nu medar prinsip kasopanan nyaéta “Prinsip Kasopanan dina Kumpulan Carpon *Kanyaah Kolot* Karya Karna Yudibrata” (Julian, 2021), ieu panalungtikan ampir sarua jeung panalungtikan saméméhna nu dilakukeun ku Darunnajah, bédana dina ieu panalungtikan téh nalungtik paguneman nu aya dina Kumpulan Carpon *Kanyaah Kolot* sarta hasilna teu dipatalikeun kana pangajaran di sakola tapi dina ieu panalungtikan téh ditalungtik ogé maksud polah ucapna. Salian ti éta aya ogé panalungtikan séjénna, nyaéta “Prinsip Kasopanan jeung Sipat Omongan dina Novel *Surat Wasiat* Karya Samsuedi” (Quraisyin, 2023) ieu panalungtikan téh teu béda jauh jeung dua

panalungtikan saacanna, anu ngabédakeunna nyaéta obyék panalungtikanna. Obyék panalungtikan nu ditalungtik ku Quraisyin nyaéta paguneman dina novel *Surat Wasiat* karya Samsodi sarta ditalungtik ogé ngeunaan sipat omongan dina pagunemanana.

Sok sanajan panalungtikan ngeunaan prinsip kasopanan téh geus réa, tapi unggal panalungtikan téh boga ulikan nu béda. Pikeun leuwih ngajembaran pangaweruh dina makéna basa perlu dilaksanakeun panalungtikan nu ngaguar ngeunaan prinsip kasopanan. Kitu deui ieu panalungtikan nu boga maksud pikeun nambahan pangaweruh ngeunaan prinsip kasopanan. Ieu panalungtikan boga sasaran jeung panalungtikan saméméhna, nyaéta sarua ngaguar ngeunaan prinsip kasopanan jeung maksim dina prosés komunikasi wangun tulisan nyaéta paguneman dina karya sastra. Anu jadi pangbéda ieu panalungtikan jeung panalungtikan séjénna nyaéta sumber data nu digunakeun. Dina ieu panalungtikan digunakeun buku kumpulan carpon *Nu Harayang Dihargaan* karya Darpan pikeun sumber datana. Dina ieu panalungtikan baris dipaluruh wujudiah prinsip kasopanan boh nu ngukuhan boh nu ngarempak, sarta bakal dipaluruh ogé ngeunaan tahap kasopananana. Dumasar kasang tukang anu geus diébréhkeun, ieu panalungtikan nu dijudulan “Tahap Kasopanan dina Kumpulan Carpon *Nu Harayang Dihargaan* Karya Darpan (Ulikan Pragmatik)” perlu diayakeun.

1.2 Rumusan Masalah

Ieu panalungtikan boga opat rumusan masalah, rumusan masalah tina ieu panalungtikan saperti ieu di handap.

- a. Omongan naon waé anu ngagambarkeun tahap kasopanan?
- b. Kumaha tahap-tahap kasopanan dina paguneman kumpulan carpon *Nu Harayang Dihargaan* karya Darpan?
- c. Maksim naon waé dina prinsip kasopanan nu aya dina kumpulan carpon *Nu Harayang Dihargaan* karya Darpan?
- d. Kumaha omongan anu ngukuhan jeung ngarempak prinsip kasopanan dina paguneman kumpulan carpon *Nu Harayang Dihargaan* karya Darpan.

1.3 Tujuan Panalungtikan

Aya dua tujuan tina ieu panalungtikan, nyaéta tujuan umum jeung tujuan husus.

1.3.1 Tujuan Umum

Ieu panalungtikan sacara umum boga tujuan pikeun mikanyaho sarta medar tahap kasopanan jeung prinsip kasopanan nu aya dina kumpulan carpon *Nu Harayang Dihargaan* karya Darpan pikeun dijadikeun pieunteungeun sangkan bisa digunakeun dina kahirupan sapopoé.

1.3.2 Tujuan Husus

Tujuan husus tina ieu panalungtikan, nyaéta pikeun medar opat hal, nyaéta:

- a. Omongan nu ngagambarkeun tahap kasopanan;
- b. Tahap kasopanan nu aya dina kumpulan carpon *Nu Harayang Dihargaan* karya Darpan;
- c. Maksim kasopanan dina kumpulan carpon *Nu Harayang Dihargaan* karya Darpan; jeung
- d. Omongan nu ngukuhan jeung ngarempak prinsip kasopanan dina paguneman nu aya dina kumpulan carpon *Nu Harayang Dihargaan* karya Darpan.

1.4 Manfaat Panalungtikan

Ieu panalungtikan boga dua mangpaat, nu ngawengku mangpaat tioritis jeung mangpaat praktis.

1.4.1 Manfaat Tioritis

Ieu panalungtikan boga mangpaat tioritis nyaéta pikeun ngajembaran pangaweruh élmu kabasaan dina widang pragmatik, hususna pangaweruh ngeunaan tahap kasopanan jeung prinsip kasopanan dina paguneman.

1.4.2 Manfaat Praktis

Ieu panalungtikan boga tilu mangpaat praktis, nyaéta pikeun panalungtik, pikeun mahasiswa, sarta pikeun balaréa.

- a. Pikeun panalungtik, bisa nambahan kaweruh dina widang kabasaan, utamana ngeunaan tahap kasopanan jeung prinsip kasopanan dina paguneman.
- b. Pikeun mahasiswa, jadi rujukan dina panalungtikan satuluyna pikeun ngamekarkeun élmu kabasaan utamana dina widang pragmatik.
- c. Pikeun balaréa, bisa nambahan pangaweruh ngeunaan ajén-inajén kasopanan dina paguneman.

1.5 Raraga Tulisan

Sistematika panulisan ieu skripsi disusun sarta dibagi jadi lima bab, saperti ieu di handap.

Bab I Bubuka, dijerona medar kasang tukang panalungtikan, rumusan masalah, tujuan tina ieu panalungtikan, mangpaat tina ieu panalungtikan, jeung raraga tulisan.

Bab II Ulikan Tiori, eusina medar tiori ngeunaan kasopanan, panalungtikan saméméhna, sarta raraga mikir.

Bab III Méthode Panalungtikan, eusi dijerona ngaguar désain panalungtikan, data sarta sumber data panalungtikan, téhnik ngumpulkeun data, instrumén panalungtikan jeung téhnik ngolah data.

Bab IV Hasil Panalungtikan jeung Pedaran, eusina ngadadarkeun hasil panalungtikan nu mangrupa data tahap kasopanan, maksim prinsip kasopanan jeung omongan nu ngarempak jeung nu ngukuhan maksim prinsip kasopanan, sarta pedaran.

Bab V Kacindekan, Implikasi, jeung Rékoméndasi, eusi dijerona medar kacindekan tina ieu panalungtikan, sarta implikasi ogé rékomendasi pikeun panalungtikan satuluyna.